

Түркістан облысы, Төлеби ауданы, Мәдени ауылы
Мәдени жалпы білім беретін мектебі
Бастауыш сынып мұғалімі
Уйсінбаева Шолпан Мықбайқызы

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА БІЛІМ БЕРУДЕ ТОПТЫҚ ЖҰМЫС ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ

Адам өзінің өмір сүру процесінде көптеген топтарға қатысуға мәжбүр: отбасы, мектеп, сынып, кәсіби ұжым. Топтың ережелерін, нормаларын, ұмтылыстарын білу және қабылдау, топтағы мәртебенің білу, функционалды қатынастарды сақтау өте маңызды. Адам топта өмір сүре алуы керек. Ол бұл үшін қажетті білімді неғұрлым тезірек алса, соғұрлым жақсы.

Сабақта шағын топтағы жұмысты ұйымдастыра отырып, біз болашақта балалардың кездесуі мүмкін нақты жағдайларды модельдейміз және осы жас санатына түсінікті ойын түрінде балаларды қарым-қатынас жасауға үйретеміз.

Іс - әрекет тәсілінің технологиясы (жобалық – шығармашылық қызмет) сияқты қызмет түрі оқушыларға сабақтың қатаң шеңберіне сәйкес келмей, белгілі бір уақыт аралығында жұмыс істеуге мүмкіндік береді, бұл олардың жақсы орындалуына, шығармашылық белсенділіктің артуына ықпал етеді, бұл оқушыға жиі "жаңа" көзқараспен қарауға, оның даралығын көруге мүмкіндік береді.

Топтық жұмысқа дайындықты баланың мектепте болған алғашқы күндерінен бастау керек және мұны баланың өте нәзік және осал ішкі әлемін бұзбау үшін өте сақтықпен жасау керек. Мектепке баратын көптеген балалар өздеріне сенбейді және психологиялық қолдауды қажет етеді. Қалыпты тең құқықты пікірталас тек сенім мен ізгі ниет жағдайында мүмкін болатындығын есте ұстаған жөн. Қолайлы атмосфераны құру үшін балаға байланыс орнатуға, баланың көру, есту, тактильді анализаторларын, оның психикалық процестерін (ойлау, зейін, сезім, қабылдау, есте сақтау, сөйлеу) дамытуға, өзіне деген сенімділік пен өзіндік маңыздылықты дамытуға көмектесетін әртүрлі психологиялық ойындар мен жаттығулар қолданылады. Ең бастысы, олар баланы танымдық процестің тең қатысушысына айналдырады.

Бірлескен іс – әрекет кезінде, ең алдымен, шағын топтардағы оқушылардың белсенділігі көрінеді-олар үшін ыңғайлы. Оқушылар әр түрлі себептермен бүкіл сынып пен мұғалімнің алдында көпшілік алдында сөйлей алмайды және өз ойын дауыстап айта алмайды, бірақ топта ол белсенді ұстанымға ие бола алады, барлық ұсынылған сұрақтар мен тапсырмаларды бірдей талқылай алады. Мұндай жағдайда оқушы өзін сенімді сезінеді, бұл өте маңызды, әсіресе оқытудың бірінші кезеңінде. Оқушы қандай да бір тапсырмамен жалғыз қалғанда, ол оған қолынан келмеуі мүмкін. Ол командада болғанда, қызығушылықты, тыныс алуды, оған сенімді түрде көтерілуге көмектесетін серіктестердің ойларын сезінгенде, кез-келген тапсырма соншалықты қорқынышты және қол жетімді емес болып шығады. Сенімсіздік шегінеді.

Тәжірибе көрсеткендей, топтарда оқу қабілеті төмен оқушылар әдеттегіден 10-15 есе жиі сөйлейді, олар сөйлеуден және сұраудан қорықпайды. Бұл олардың белсенділігін арттыру туралы айтады, бұл білім, дағдыларды сәтті қалыптастыруға мүмкіндік береді. Оқытудың топтық формасы тек оқуда ғана емес, оқушыларды тәрбиелеуде де үлкен әсер етеді. Бір топқа біріктірілген оқушылар бірге жұмыс істеуге дағдыланады, ортақ тіл табуға және қарым-қатынас қиындықтарын жеңуге үйренеді. Күшті оқушылар өздерінің аз дайындалған серіктері үшін жауапкершілікті сезіне бастайды, ал олар өздерін топта жақсы

жағынан көрсетуге тырысады. Топтық жұмыстың негізгі мақсаты-оқушылардың ойлауын дамыту. Балаларды бірге оқуға үйрету маңызды. Мәселелерді бірлесіп шешуі үшін жаңа білім бірлескен күш-жігердің ашылуы, топтық ойлану қажет.

Мен топтық жұмыстың бірқатар артықшылықтары бар деген қорытындыға келдім:

- сіңірілетін материалдың көлемі мен оны түсіну тереңдігі артады;
- фронтальды оқытуға қарағанда ұғымдарды, дағдыларды қалыптастыруға аз уақыт жұмсалады;
- оқушылар сабақтан ләззат алады, мектепте өздерін жайлы сезінеді;
- оқушылардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық дербестігі артады;
- балалар арасындағы қарым-қатынастың сипаты өзгереді (немқұрайлылық, агрессия жоғалады, жылу мен адамгершілік қосылады);
- сыныптың бірлігі артады;
- өзін-өзі сынау өсуде (күрдастарымен тәжірибесі бар бала өз мүмкіндіктерін дәлірек бағалайды, өзін жақсы басқарады);
- мұғалім оқушыларға жеке көзқарасты жүзеге асыруға мүмкіндік алады (сыныпты топтарға бөлу кезінде олардың өзара бейімділігін, қабілеттерін, жұмыс қарқынын ескеру, топтарға қиындықтар бойынша сараланған тапсырмалар беру).

Топтық жұмыс барысында біз келесі элементтерді бөліп көрсетеміз:

- танымдық міндет қою (проблемалық жағдай);
- дидактикалық материалды тарату;
- топтағы жұмысты жоспарлау;
- тапсырманы жеке орындау, нәтижелерді талқылау;
- топтың жалпы тапсырмасын талқылау (ескертүүлەر, толықтырулар, нақтылаулар);
- топ жұмысының нәтижелері туралы хабарламалар;
- топтардың жұмысы және қойылған міндетке қол жеткізу туралы жалпы қорытынды;

Оқушылардың топтық өзара әрекеттесуінің әртүрлі тәсілдері. Оқушылардың топтық өзара әрекеттесуін әртүрлі тәсілдермен ұйымдастыруға болады мұғалімге белгілі бір мақсатқа жету үшін оларды тиімді пайдалану үшін топтық өзара әрекеттесудің әртүрлі тәсілдерінің ерекшеліктері туралы білу маңызды. Тәжірибе көрсеткендей, жұмыс істеген формалар топтарда жұмысты ұйымдастыруды едәуір жеңілдетеді. Топтық жұмыстың келесі түрлері бар. Олардың кейбіреулеріне қысқаша сипаттама берейік.

- Миға шабуыл. Идеяларды қалыптастыру үшін қолданылады. Қатаң ереже сақталады. Рөлдер топ ішінде бөлінеді ұжымдық шешім әзірленгеннен кейін топ ішінде әртүрлі топтардың баяндамалары хабарламалары жасалады.

- Жалғастыр. Жұмыстың бұл түрі "тізбек бойынша" әр түрлі топтағы тапсырмаларды орындауға негізделген. Әр түрлі пәндер бойынша сабақтарда қолдануға болады (мысалы, иллюстрацияны немесе суретті сипаттау кезінде, қоршаған әлем сабағында кез-келген жануар туралы әңгіме құрастыру кезінде).

- Қазына іздеу. Мұғалім фактілерді білуді де, түсінуді де, түсінуді де талап ететін сұрақтар жасайды. Оқушы немесе топ интернет ресурстарын, қосымша әдебиеттерді, оқулықтарды пайдалана отырып, сұрақтарға жауап беруі керек.

- Дөңгелек үстел. Топ мүшелері (еркін тәртіпте) сөйлейді. Біреуі сөйлеп жатқанда, қалғандары тыңдайды.

Қорытындылай келсек, топтық жұмыс оқушы мен оқушы, оқушы мен мұғалім араларындағы білім алу, білім беру әрекеттері үлкен орын алатынын көруге болады. Оқушылармен топтық жұмыс жүргізу алдында оларды қабілетіне, қызығушылығына, икеміне, біліміне қарай лайықтап алуы қажет, тексеру мен бағалаудың әділдік, жариялылық талаптарын орындау, ұстаз бен шәкірт ынтымақтастығы арқылы оқушының белсенді ойлауына, белсенді сөйлеуіне, шығармашылығына қол жеткізу біздің өтіп жатқан тәжірибеміздің болашағы деп ойлаймын. Сабақ тиімді өту үшін көп ізденушілік, жауапкершілік керек.

Лифт бағыты үдеудің бағытын көрсетпейді. Сондықтан екі жағдайды қарастырамыз.

1) Үдеу бағыты жоғары қарай бағытталған.

У осін вертикаль жоғары бағыттайық. Үдеу мен күштің У осіндегі проекцияларын ала отырып мынадай теңдеу аламыз: $ma = -mg + N$ осыдан $N = m(a + g)$
Ньютонның III заңы бойынша лифт еденінің денеге әсер ететін күші, дененің еденге әсер ететін күшке тең, яғни дененің салмағына тең.

$$N = -P, \quad N = P$$

Осыдан $P = m(a + g)$,

$$P = 5 \cdot 12H = 60H$$

1) Үдеу бағыты төмен қарай бағытталған.

Үдеу мен күштің У осіндегі проекциясы арқылы мына теңдеуді аламыз:

$$-ma = N - mg$$

$$N = m(g - a)$$

Осыдан $P = m(g - a)$ болады,

$$P = 5 \cdot 8H = 40H$$

$N = m(g - a)$ теңдеуінен, егер $a = g$ болса, онда $N = 0$ болады, яғни дененің тірекке түсіретін қысымы болмайды. Бұл жағдайда дене **салмақсыздық** күйінде болады.

Мен үшін мектеп түлектерінің келешегі, таңдаған мамандықтары маңызды болғандықтан аталмыш бағдарламаны ұсынып отырмын.

НАУРЫЗ. СӨЙЛЕМДЕГІ СӨЗДЕРДІҢ БАЙЛАНЫСЫ

УИСИНБАЕВА Шолпан Мықбайқызы,
Мәдени жалпы білім беретін мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Төлеби ауданы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		1.2.1.2 оқу түрлерін (тұтас оқу, мәнерлеп оқу, түсініп оқу) қолдану;		
Сабақтың мақсаты		1.4.1.1 айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді көшіріп жазу және есту, есте сақтау арқылы жазу; Мәтінді түсініп оқиды.		
Құндылықтар		Айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді көшіріп жазу және есту, есте сақтау арқылы жазады.		
Сабақтың барысы		ТАЛАП: Білуге, жаңаны тануға құштар болу		
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптастыру «Ай аттары» Ай аттары туралы бейнекеріністі көрсету. Тыңдау, көру арқылы оқушыларға көтеріңкі көңіл күй, жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру. —Ай аттарын атаңдаршы. —Қазір жылдың қай мезгілі? Табиғатта қандай өзгерістер болып жатыр?	Өз ойларын айтады	Көңіл күйлерін көтеріп отыру	Суреттер
Өткенді пысықтау 5 минут	Өткенді пысықтау «Алғашқы хат» өлеңін мәнерлеп оқу. Мазмұнын айту Тақырыпты ашу Оқулықпен жұмыс.	Өткенді пысықтайды	 Бәрекелді! Дескриптор: Өлеңді мәнерлеп оқиды Мазмұнын түсінеді, айта алады	Бейнебаян
Сабақтың ортасы 20 минут	Мұғалім сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлап, кіріспе әңгіме айтады. Автор жайлы қысқаша мағлұмат береді. Кеңес Оразбекұлы – жазушы. 1956 жылы Оңтүстік Қазақстан облысы Сарыағаш ауданы Дарбаза ауылында туып-өскен. «Ертегі туралы ертегі», «Ай аттары қайдан шыққан?», «Мүшел жас», «Наурыз көже» деген шығармалары бар.	Автормен танысады Мәтінді оқиды	Дескриптор: Автор туралы мәліметтер алады Өз білімдерін қоса алады	Оқулық Автор суреті

Сертігу сәті 2 минут Сабақты қорыту 6минут Қосымша тапсырма 2минут Кері байланыс 5 минут	Жаңа тақырып Жұптық жұмыс 1-жаттығу. «Наурыз» мәтінін дауыстап оқып береді. Әңгіменің мазмұнына талдау жасалады. –Наурызда қандай игі істер атқарылады? –«Наурыз – жыл басы» дегенді қалай түсінесіңдер? –Наурызда алтыбақан құрылады сөйлеміндегі сөздерге сұрақ қой. Олардың өзара байланысын тап. Сөйлемдегі сөздер бір-бірімен байланыста болады. Олардың байланысын сұрақ қою арқылы білеміз. Мысалы: Наурызда алтыбақан құрылады. – Қашан алтыбақан құрылады? –Наурызда алтыбақан құрылады. –Наурызда не құрылады? –Наурызда алтыбақан құрылады. Үлгідегідей сызбамен байланысын көрсетіп үйренеді. Ережемен жұмыс жүргізеді. ФС тапсырмасы Топтық жұмыс 1-топ Наурыzkөже туралы білетіндерін айтады. (Көжеге жеті түрлі дәм қосылады, ...) 2-топ Ұлыстың ұлы күнінде айтылатын тілектерді айтады. (Ақ мол болсын! Ұлыс оң болсын!) ЕБҚ-тапсырма «Наурыз жыл басы» сөйлемінде неше сөз, неше әріп бар? Анықта ЕҚБ-тапсырма Тақтаға есту бойынша мына сөйлемді жаз.Наурыз мейрамында наурыzkөже жасалады. 2-жаттығу Сөйлемдерді көшіріп жаз Көктем келді. Су жылғалармен ақты. Жерге көк шықты. Көктем келді. Сертігу сәті «Нейрожаттығу» әдісі Жазылым 3-жаттығу Мақалды көру диктанты ретінде жатқа жазады. Алдымен жеке,хормен оқиды. Содан соң жатқа жазады. Берілген сызба бойынша екі сөйлем құрап жазады. Мысалы:Күн жылынды. Қар еріп кетті. Мұнда дәнді дақылдар мен жеміс берілген. Жемісті сызып тастайды. ҚЖ: Диктант.Көктем шықты. Қар еріді. Күн жарқырап шықты. Тапсырма: Сөйлемдегі сөздердің байланысын сызып көрсет. «Жұлдыздар шеруі» әдісі 	Сұрақтарға жауап береді Ережемен жұмыс жасайды Жеке жұмыс жасайды Сөйлемдерді көшіріп жазады Жаттығу жасайды Мақалды көшіріп жазады Диктант жазады Кері байланыс жасайды	Дескриптор: Наурызда алтыбақан құрылады, сөйлемдегі сөздерге сұрақ қояды Олардың өзара байланысын табады «Бас бармақ» әдісі арқылы марапаттап отыру Дескриптор: 1-топ Наурыzkөже туралы айтады 2-топ Наурызда айтылатын тілектерді айтады Жарайсың! Тамаша жазу! Дескриптор: Сөйлемдерді көшіріп жазады Сөздердің байланысын сызып көрсетеді Бәрекелді! Дескриптор: Мақалды көру жазады. Берілген сызба диктанты ретінде жатқа бойынша екі сөйлем құрап жазады. Тамаша! Дескриптор: Сөйлемдерді есту бойынша жазады Сөйлемдегі сөздердің байланысын көрсете алады «Жұлдыздар шеруі» әдісі	Суреттер Оқулық Ереже жазылған плакат Оқушы жұмыстары Жұмыс дәптері Музыка Жаттығу түрлері Жұмыс дәптері Жұмыс парағы Кері байланыс тақтасы
--	--	--	--	---

